

KLİNİK ÇALIŞMA

SEPTOPLASTİ GEÇİREN HASTALARDA YAŞAM KALİTESİNİN ERKEN DÖNEMDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Yavuz UYAR, Dr. Güven YILDIRIM, Dr. Mustafa KUZDERE, Dr. Ziya SALTÜRK, Dr. Çağrı DALKILIÇ, Dr. Said Serdar GÜMRÜKÇÜ, Dr. Cemil YURTSEVEN

Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Septoplasti, kulak burun boğaz pratiğinde en sık uygulanan operasyonlardan biri olmasına rağmen hasta memnuniyeti konusu halen çözüm beklemektedir. Septum deviasyonunda başarı kriterlerinde hekim ve hastanın beklentilerindeki fark en önemli sıkıntılardan biridir. Bu noktada yaşam kalitesini değerlendiren anketler yol gösterici olabilmektedir. Bu çalışmamızda septoplasti uyguladığımız hastalarda erken dönemdeki yaşam kalitesini burun tıkanıklığı semptom değerlendirme anketi ile değerlendirdik. Çalışmamıza Temmuz 2010 ile Eylül 2010 tarihleri arasında kliniğimizde septum deviasyonu ve konka hipertrofisi nedeniyle septoplasti ve konka cerrahisi uyguladığımız 48 hastayı dahil ettik. Çalışmaya dahil edilen hastalardan burun tıkanıklığı semptom değerlendirme anketi doldurması istendi. Aynı anket postoperatif olarak 1. ayda hasta tarafından tekrar dolduruldu. Septoplasti grubunda burun tıkanıklığı semptom değerlendirme anket sonucu ortalaması 64,64, septoplasti ve konkaplasti uygulanan grupta ise 62,25 idi. Post operatif sonuçlarda ise yalnızca septoplasti uygulanan grupta ortalama sonuç 20,71 ve konka cerrahisi uygulanan grupta ise 21,25 bulundu. Pre operatif ve post operatif sonuçlar arasında anlamlı fark mevcuttu ($p<0,001$). Gruplar arasında ise anlamlı bir fark bulunamadı.

Anahtar Sözcükler: Septoplasti, konkaplasti, yaşam kalitesi, prognosis

EVALUATION OF SHORT TERM QUALITY OF LIFE AFTER SEPTOPLASTY

SUMMARY

Although septoplasty is one of the most common procedures performed in otorhinolaryngology, satisfaction of patients after surgery has still been a problem waiting for a solution. Difference of expectations between the patients and the physicians is the main problem at this subject. Questionnaires designed for the assessment of quality of life may guide physicians at this point. In this study, we analyzed short term results of septoplasty by nasal obstruction and septoplasty evaluation questionnaire. 48 patients who were operated because of septal deviation and conchal hypertrophy were included in the study. All of the patients were asked to fill nasal obstruction and septoplasty evaluation questionnaire before the operation and 1 month after the operation. The mean score of the questionnaire was 64,64 at septolasty group and 62,25 at septoplasty and conchal surgery group before the operation. The mean score was 20,71 at septolasty group and 21,25 at septoplasty and conchal surgery group 1 month after the operation. There was statistically significant difference between preoperative and postoperative results ($p<0,001$). On the other hand, there was no difference between two groups.

Keywords: Septoplasty, conchoplasty, quality of life, prognosis

GİRİŞ

Burun tıkanıklığı toplumda oldukça sık karşılaşılan semptomlardan birisidir. Septum deviasyonu (SD) en sık görülen etyolojik faktörler arasında yer almakta olup etkin tedavi septoplastidir¹.

Septoplasti, kulak burun boğaz pratiğinde en sık uygulanan operasyonlardan biri olmasına rağmen hasta memnuniyeti konusu halen çözüm beklemektedir. SD'de başarı kriterlerinde hekim ve hastanın beklentilerindeki fark en önemli sıkıntılardan biridir. Bu nedenle preoperatif değerlendirmenin iyi yapılması gerekir². Bu noktada yaşam kalitesini değerlendiren anketler yol gösterici olabilmektedir.

Literatürde septoplastinin erken dönem sonuçları ile ilgili yayın bulunmamaktadır. Hastaların beklentilerinin başında erken dönemde burun tıkanıklığının düzelmesi yer almaktadır. Operasyonun sonuçları ile ilgili bilgilendirme aşamasında tedavinin erken dönemdeki etkinliğinin bilinmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle septoplasti uyguladığımız hastalarda erken dönemdeki yaşam kalitesini burun tıkanıklığı semptom değerlendirme (BTSD) (Nasal obstruction symptom evaluation - NOSE)³ anketi ile değerlendirdik.

HASTALAR VE YÖNTEM

Çalışmamızda Helsinki deklarasyonu prensiplerine bağlı kalınmıştır ve çalışmaya katılan her hastaya onam formu imzalatılmıştır. Çalışmamıza Temmuz 2010 ile Eylül 2010 tarihleri arasında kliniğimizde septum deviasyonu ve konka hipertrofisi nedeniyle septoplasti ve konka cerrahisi uyguladığımız 48 hastayı dahil ettik. Hastaları seçerken dahil etme kriterlerimiz 18 yaşın üzerinde

İletişim kurulacak yazar: Dr. Ziya Saltürk, Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB, İstanbul, Türkiye, E-mail: ziyasalturk@gmail.com

Gönderilme tarihi: 27 Aralık 2010, revizyonun gönderildiği tarih: 08 Şubat 2011, yayın için kabul edilme tarihi: 21 Şubat 2011

olmak, burun tıkanıklığı ve horlama gibi tıkanıklığa bağlı semptomların olması, bu semptomların 3 aydan daha uzun sürmesi, eşlik eden sinonazal hastalık, alerjik rinit, daha önceden geçirilmiş konka, septum veya başka bir sinonazal cerrahi hikayesi, radyoterapi hikayesi, astım, kranyofasiyal anomali ve gebelik olmamasıydı. Hastalar, preoperatif olarak tam bir kulak burun boğaz muayenesi, nazal endoskopi ve paranazal sinüs tomografisi ile değerlendirildi. Hastalara konka cerrahisi eklenmesine operasyon öncesi fizik muayene ve BT bulguları yanında operasyon sırasında da karar verildi. Septoplasti uygulanırken hemitransfiksiyon insizyonu ile girildi ve bilateral mukoperikondrium elevasyonunu takiben septumun deviyeye kısımları rezeke edildi. Konka cerrahisi için konka kemiği mukozadan eleve edildi ve kemik ile beraber bir miktar yumuşak doku çıkarılarak mukoza kemik üzerine geri örtüldü. Çalışmaya dahil edilen hastalardan BTSD anketi doldurması istendi (Tablo 1). Aynı anket postoperatif olarak 1. ayda hasta tarafından tekrar dolduruldu. Kontrol anketlerini yapan çalışmacılar ilk anket sonuçlarını bilmemekteydi. Sonuçlar istatistik olarak karşılaştırıldı. İstatistik metodu olarak pre operatif ve

post operatif değerlerin karşılaştırılması için Mann Whitney U testi kullanıldı. Gruplar arasındaki karşılaştırmalarda ise Wilcoxon Signed Rank testi kullanıldı.

Çalışmamıza katılan 48 hastanın yaş ortalaması 31,21 idi. Hastaların 33'ü erkek ve 15'i kadın idi. 20 hastaya konka cerrahisi uygulandı. Konka cerrahisi uygulanan grup ile sadece septoplasti uygulanan grup arasında cinsiyet, yaş ve takip süresi açısından fark yoktu. Hastalara American Otolarengoloji Akademi tarafından 2003 yılında kabul edilen BTSD anketi uygulandı). Preoperatif ve post operatif birinci ay sonuçları değerlendirilerek istatistik olarak karşılaştırıldı.

Yalnızca septoplasti uygulanan grupta hasta sayısı 28 ve yaş ortalaması 30,75 idi. Hastalardan 19'u erkek ve 9'u kadındı. Konka cerrahisi uygulanan grupta ise 20 hasta vardı. Hastaların yaş ortalaması 31,85 ti. Bu gruptaki hastaların 14'ü erkek ve 6'sı kadındı. İki grup arasında cinsiyet ve yaş dağılımı göz önüne alındığında anlamlı bir fark yoktu (Tablo 2).

Tablo 1 BTSD anketi

	Sorun yok	hafif sıkıntı	orta derecede sıkıntı	oldukça kötü	çok ciddi sorun
	0	1	2	3	4
Burunda dolgunluk ve burun çekme	0	1	2	3	4
Burun tıkanıklığı	0	1	2	3	4
Nefes alırken burunda rahatsızlık hissi	0	1	2	3	4
Uyku güçlüğü	0	1	2	3	4
Fiziksel aktivite sırasında nefes almada zorluk	0	1	2	3	4

Tablo 2: Gruplara Göre Yaş ve Cinsiyet Değerlendirmesi

	Septoplasti	Septoplasti + Konka	p
	Ort±SS	Ort±SS	
Yaş	30,75±7,77	31,85±9,28	0,658
	n (%)	n (%)	
•Cinsiyet			
Kadın	9 (%32,1)	6 (%30)	0,875
Erkek	19 (%67,9)	14 (%70)	

Student t test kullanıldı

•Ki-Kare test

BULGULAR

Septoplasti grubunda BTSD anket sonucu ortalaması 64,64, septoplasti ve konkplastisi uygulanan grupta ise burun tıkanıklığı ve septoplasti etkinlik skalası sonucu ortalama 62,25 idi ve iki grup arasında istatistik olarak anlamlı bir fark yoktu (p =0,721) (Tablo 3). Post operatif sonuçlarda ise

yalnızca septoplasti uygulanan grupta ortalama sonuç 20,71 ve konka cerrahisi uygulanan grupta ise 21,25 bulundu. Pre operatif ve post operatif sonuçlar arasında anlamlı fark mevcuttu (p<0,001). Gruplar arasında ise anlamlı bir fark bulunamadı. (p=0,958) (Tablo 4, Şekil 1).

Tablo 3: Yaşam Kalitesi Puanları

Yaşam Kalitesi	Min-Max	Ort±SS
Preop	35-100	63,65±17,46
Postop	5-65	20,93±14,39

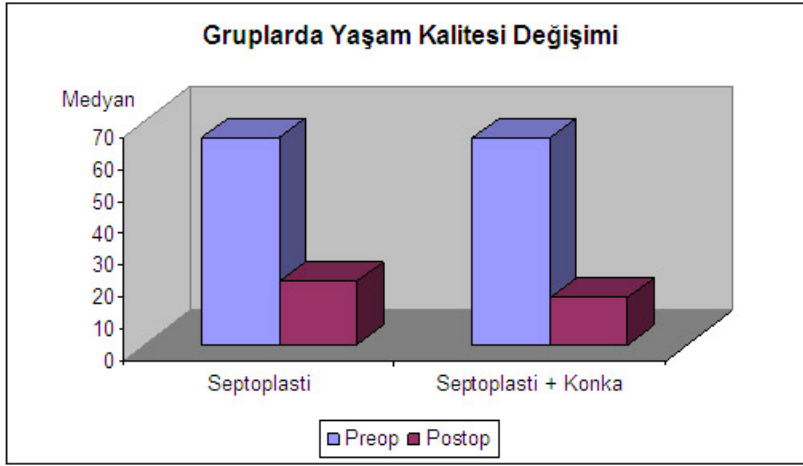
Tablo 4: Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

Yaşam Kalitesi	Septoplasti	Septoplasti + Konka	p
	Ort±SS (medyan)	Ort±SS (medyan)	
Preop	64,64±17,95 (65)	62,25±17,13 (65)	0,721
Postop	20,71±14,89 (20)	21,25±14,05 (15)	0,958
+Preop – Postop	0,001**	0,001**	

Mann Whitney U test kullanıldı

+Wilcoxon Signed Ranks test

**p<0,01

Şekil 1: Gruplarda preop göre postop yaşam kalitesi değişimi

TARTIŞMA

Septoplasti, kulak burun boğaz pratiğinde en sık uygulanan operasyonlardan biridir. Operasyon kararı genellikle fizik muayene ve objektif değerlendirmeler ile verilmektedir. Fakat subjektif değerlendirmeler ile objektif değerlendirmeler arasındaki korelasyon oldukça zayıftır¹⁻⁴.

Septoplastide başarısızlık nedenlerinin başında deviasyonun değerlendirilmesi gelmektedir. Garcia ve ark.⁵, çalışmalarında üç boyutlu bilgisayar modelleri ile akım dinamikleri üzerine çalışmış ve burun anterior bölgesinde direncin normalin iki katına çıktığını fakat posteriorda ise çok azaldığını saptamışlardır. Buna göre ön taraftaki küçük deviasyonlar çok ciddi septomlar oluşturabilirken arka taraftaki büyük deviasyonlar semptom oluşturmayabilir⁵. Wexler⁶ ve Eccless'de⁷ yayınlarında bunu vurgulamışlardır.

Allerjik rinit varlığı septoplastinin başarısını düşüren önemli bir sorundur. Karatzanis⁸ çalışmasında septum deviasyonu olan 176 hastayı allerjik riniti olanlar ve olmayan olarak iki gruba ayırmış ve septoplasti uygulamıştır. Sonuçları rinomanometri ve BTSD anketi ile değerlendirmiştir. Sonuçta, her iki grupta da BTSD anket sonuçlarında düzelme olmakla beraber memnuniyet oranının allerjik rinitli grupta daha düşük olduğunu saptamıştır⁸.

Septoplasti etkinliğini değerlendiren çalışmalar uzun zamandan beri yapılmaktadır. Genel olarak elde edilen sonuçlar cerrahinin faydalı olduğunu bildirmekle beraber bunların çoğunluğu retrospektif olarak yapılmıştır^{9,10}. Ayrıca bu çalışmaların çoğunluğu rinomanometri gibi objektif

yöntemler ve fizik muayene ile yapılmıştır^{11,12}. Fakat objektif kriterler her zaman subjektif kriterler ile örtüşmemektedir. Sonuç olarak hasta memnuniyetini değerlendiren çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır¹².

Stewart ve arkadaşları, septolastiye özgü olacak şekilde BTSD (Nasal obstruction septoplasty effectiveness - NOSE) anketini geliştirmişlerdir. Bu anketi rinolojide kullanılan diğer anketlerden ayıran özelliği tamamen septum deviasyonu ve burun tıkanıklığına özgü olmasıdır. Diğer anketler çoğunlukla burun tıkanıklığını rinosinüzit semptomları ile beraber değerlendirecek şekilde tasarlanmıştır. Anket 2003 yılında American Otolarengoloji Akademi tarafından onaylanmıştır³. Literatürde sık kullanılan anketlerden birisi de cerrahi tekniğin etkinliğini ölçen Glasgow benefit skorlamasıdır. Bu anket genellikle diğer anketlerden birisi ile birleştirmiştir.

BTSD anketi kullanılarak yayınlanmış yayınlar daha çok uzun dönemde sonuçları değerlendirmiştir. Stewart ve ark.¹², 59 hasta ile yaptıkları çalışmada 3 ve 6. Ay sonuçlarını değerlendirmişlerdir. Bu çalışmada preoperatif BTSD değerinin ortalama da 67,5, postoperatif 3. ay da 23,1'e gerilediğini ve 6. Ay değerinin değişmediğini saptamışlardır. Bu değerler analiz edildiğinde preoperatif değer postoperatif değerlerden anlamlı derece yüksek olduğunu saptamışlardır. Ayrıca septoplasti ve konka cerrahisi grupları arasında da anlamlı fark olmadığını saptamakla beraber konkaplasti grubunda postoperatif skorların daha düşük olduğunu göstermişlerdir¹². Gandomi ve ark.¹⁴, burun tıkanıklığı ve septoplasti etkinlik anketi ile genç hasta popülasyonu üzerinde yaptıkları çalışmada hastaların %89.5 inde istatistik olarak anlamlı düzelme saptamışlardır. Bizim çalışmamızda elde

edilen sonuçlar bu çalışma ile benzerlik göstermektedir fakat bizim çalışmamızda konka cerrahisi grubunda skorlarda daha düşük olma eğilimi yoktu. Bunun nedeni olarak Steward'ın çalışmasında hasta yaş ortalamasının 44,7 iken bizim hasta grubumuzun ortalamasının 30 olmasını gösterebiliriz. Bizim hasta grubumuz daha kısa bir süre septum deviasyonu ve konka hipertrofisine bağlı şikayetlere maruz kalmıştır.

Steward¹² preoperatif semptomları şiddetli hastaların operasyondan daha fazla fayda gördüğünü belirtmektedir. Özellikle semptom skoru yüksek hastaların operasyondan gördüğü yaşam kalitesi artışının daha etkili olduğunu savunmaktadır¹². Ayrıca Konstantinidis'in² GBİ ile yaptığı çalışmada bu sonucu desteklemektedir. Bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar da bunu destekler niteliktedir.

Çalışmamızda Türk populasyonunda ve erken dönemde gerçekleşen sonuçları değerlendirdik. Hem septoplasti hem de konkaplasti gruplarında preoperatif ve postoperatif skorlar arasında literatüre benzer şekilde anlamlı bir farklılık olmadığını gördük. Soruları analiz ettiğimizde hastaların en yüksek skoru alan sorunun 2. soru olduğunu gördük. En düşük skoru ise 1. sorunun aldığını saptadık.

Vural ve ark.¹¹, literatürde BTSD ile Türk popülasyonu üzerinde yapılan tek çalışmadır. Otuzdokuz hasta üzerinde yapılan bu çalışmada burun tıkanıklığı ve septum deviasyonu etkinlik anketi ile rinomanometri kullanılmış ve postoperatif 3. ayda hastalar tekrar değerlendirilmiştir. Bu çalışmada yaş ortalaması 41, preoperatif BTSD skoru 58,9 ve postoperatif 3. ay skoru 16 saptanmıştır. Sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bizim çalışmamız literatürde erken dönem sonuçları değerlendiren ilk çalışmadır. Ayrıca genç hasta popülasyonu üzerinde yapılması da çalışmamızın gücünü arttırmaktadır. Çalışmamız septoplastide subjektif düzelmenin 1 ay gibi erken bir dönemde başladığını göstermektedir.

SONUÇ

Septoplasti, yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan bir cerrahi girişimdir ve elde ettiğimiz veriler ışığında 1 ay gibi erken dönemde hastanın semptomlarında anlamlı düzelme sağlamaktadır. Burada en önemli faktör deviasyon, ek patolojiler ve hastanın subjektif yakınmalarının iyi değerlendirilmesidir.

KAYNAKLAR

1. Jessen M, Kopman A, Malm L. Selection with and without rhinomanometry of patients for septoplasty. *Am J Rhinol* 1989;3:201-3
2. Konstantinidis I, Triaridis S, Karagiannidis K, Kontzoglou G. Long term results following nasal septal surgery focus on patients' satisfaction. *Auris nasus larynx*. 2005;32:369-374.
3. Steward MG, Witsell DL, Smith TL, Weaver EM, Yueh B, Hannley MT. Development and validation of the nasal obstruction symptom evaluation scale. *Otolaryngology Head and Neck Surgery*. 2004;130:157-63
4. Robinson K, Gatehouse S, Browning GG. Measuring patient benefit from otorhinolaryngological surgery and therapy. *Ann Otol Rhinol Laryngol* 1996;105:415-422
5. Garcia GJM, Rhee JS, Senior BA, Kimbell JS. Septal deviation and nasal resistance: an investigation using virtual surgery and computational fluid Dynamics. *Am J of Rhinol Allerg* 2010;24:46-53
6. Wexler DB, Davidson TM. The nasal valve: a review of the anatomy, imaging, and physiology. *Am J Rhinol* 2004;18:143-50
7. Eccles R. A role for nasal cycle in respiratory defence. *Eropean Respir J* 1996;9:371-6
8. Karatzanis AD, Fragiadakis G, Moshandrea J, Aenk J, Iro H, Velegrakis GA. Septoplasty outcome in patients with and without allergic rhinitis. *Rhinology* 2009;47:444-9
9. Jessen M, Ivarson A, Malm P. Nasal airway resistance and symptoms after functional septoplasty: comparison of findings at 9 months and 9 years. *Clin Otolaryngol* 1989;14:231-4
10. Stewart EJ, Robinson K, Wilson JA. Assesment of patients' benefit from rhinoplasty. *Rhinology* 1996;34:57-9
11. Vural Ş, Taş E, Gürsel O. Septoplasti hastalarının yaşam kalitesi ölçeği rinometri ve bilgisayarlı tomografi ile değerlendirilmesi. *Kulak Burun Boğaz İhtis Derg* 2008; 18: 166-70
12. Steward MG, Smith TL, Weaver ED, Witsell DL, Yueh B, Hannley MT, Johnson JT. Outcomes after nasal septoplasty : results from the nasal obstruction septoplasty effectiveness scale. *Otolaryngology head and neck surgery* 2004;130:283-290
13. Uppal S, Mistry H, Nadig S , Back G, Coatesworth A. Evaluation of patient benefit from nasal septal surgery for nasal obstruction. *Auris nasus larynx* 2005;32:129-37
14. Gandomi B, Bayat A, Kazemei T. Outcomes of septoplasty in young adults : Nasal obstruction septoplasty effectiveness study. *Am J Otolaryngol* 2010;31:189-92